

AGNIESZKA LIBRONT

A photograph of an elderly man standing on a dark ledge, looking out at the ocean. He is wearing a light-colored hat, sunglasses, a blue and white plaid shirt, and light-colored trousers. He is holding a walking stick in his right hand. The background shows a clear blue sky and the ocean.

**STWARDNIENIE
ROZSIANE
ZROZUMIEĆ CHOROBE**

Spis treści

Rozdział I	7
1. Wstęp	7
2. Definicja jakości życia.....	8
3. Stwardnienie rozsiane.....	8
3.1 Definicja stwardnienia rozsianego.....	8
3.2 Rys historyczny.....	9
3.3 Epidemiologia.....	10
3.4 Przyczyny stwardnienia rozsianego.....	11
3.5 Objawy chorobowe	15
3.6 Postacie kliniczne stwardnienia rozsianego.....	20
3.7. Diagnostyka stwardnienia rozsianego.....	23
3.8 Postępowanie lecznicze w stwardnieniu rozsianym	28
3.9 Rehabilitacja chorych na stwardnienie rozsiane.....	33
3.10 Ekonomiczne konsekwencje stwardnienia rozsianego	36
Badania własne	39
Rozdział II	40
Cel pracy.....	40
Pytania badawcze	40
Rozdział III.....	41
Materiał.....	41
Rozdział IV	44
Metoda badawcza	44
4.1. Ankieta	44
4.2. Skala Barthel	47
4.3. Metody statystyczne.....	49

Rozdział V	52
Wyniki.....	52
5.1 Wyniki badań ankietowych	52
5.1.1 Ogólne wyniki badań ankietowych	52
5.1.2 Wyniki badań ankietowych pod kątem miejsca zamieszkania chorych w powiecie rzeszowskim i krakowskim	63
5.2 Wyniki badań za pomocą skali Barthel.....	76
5.3 Analiza statystyczna.....	83
5.3.1 Jakość życia a miejsce zamieszkania w powiecie rzeszowskim bądź krakowskim ...	83
5.3.2 Jakość życia a miejsce zamieszkania na wsi bądź w mieście	84
5.3.3 Jakość życia a czas trwania choroby	86
5.3.4 Jakość życia a sytuacja finansowa chorych z SM.....	88
5.3.5 Jakość życia chorych z SM a ich stan według skali Barthel	90
Rozdział VI	93
Dyskusja.....	93
Rozdział VII	96
Wnioski.....	96
Rozdział VIII	97
Streszczenie	97
Summary	98
Piśmiennictwo	100
Wykaz skrótów.....	103

3. Stwardnienie rozsiane

3.1 Definicja stwardnienia rozsianego

Stwardnienie rozsiane (SM, z łac. Sclerosis multiplex, sclerosis disseminata) – „jest przewlekłą chorobą, której cechą charakterystyczną jest wieloogniskowość, tj. obecność objawów wskazujących na uszkodzenie różnych części ośrodkowego układu nerwowego. W przebiegu choroby występują remisje i obostrzenia. Przyczyną różnych objawów i zespołów chorobowych są rozsiane ogniska demielinizacji w ośrodkowym układzie nerwowym” [52].

Ze stwardnieniem rozsianym wiążą się również pojęcia rzutu i remisji.

Rzut – wystąpienie przedmiotowego objawu neurologicznego albo przedmiotowe nasilenie poprzednio istniejącego, którego czas trwania był dłuższy niż 24 godziny.

Remisja – zwolnienie, czyli czynnościowe ustąpienie lub zatrzymanie rozwoju objawu choroby, które trwało dłużej niż 24 godziny [9].

3.2 Rys historyczny

Pierwsze wzmianki, dotyczące objawów stwardnienia rozsianego pojawiły się w średniowieczu, a dokładnie w notatkach Jana Gerlacusa, który opisał chorobę św. Lidwiny z Schiedam (1380-1433). Kobieta ta cierpiała na porażenie trzech kończyn, nerwu twarzowego, zaburzenia widzenia, czucia powierzchownego i dysfagię. Po 37 latach choroby z rzutami i remisjami zmarła. Inny przypadek zarejestrowany został na kartach pamiętnika kuzyna królowej Wiktorii, Augusta Frederica D’Este (1794-1848). Arystokrata ten zachorował w wieku 25 lat, cierpiał na zaburzenia ostrości wzroku, równowagi, zwieraczy. Występowały też takie objawy, jak: drżenie zamiarowe, drętwienie stóp i postępujący niedowład kończyn dolnych. Choroba przebiegała rzutami, a jeden z nich wystąpił po silnym stresie, jakim był pogrzeb królowej Wiktorii.

Pierwszy makroskopowy obraz plak demielinizacyjnych został przedstawiony w 1828 roku w Londynie przez lekarza patologa, Roberta Hoopera. Mimo

że zawarto go w atlasie zmian patologicznych, został niemal niezauważony. Dokładnego opisu zmian demielinizacyjnych dokonał Robert Carswell (1793-1857), przedstawił je w 1838 r. w atlasie zmian patologicznych.

Z odkryciem SM łączy się jednak głównie nazwisko ojca nowoczesnej neurologii, Jeana-Marie Charcota, który podczas jednej z obdukcji dostrzegł małe, stwardniałe blizny w mózgu i rdzeniu kręgowym, które nazwał plakami. Doszedł do wniosku, że przyczyną tych stwardnień są niektóre symptomy choroby, mające charakter nawrotowy. Schorzenie to nazwał *sclerose en plaques disseminees*, tzn. twarde rozproszone blizny.

Badania nad SM prowadzono również w Polsce, gdzie po raz pierwszy w 1848 r., we Wrocławiu, F. Frerich postawił rozpoznanie *sclerosis multiplex* [8, 52].

3.3 Epidemiologia

Stwardnienie rozsiane jest jedną z najczęstszych chorób układu nerwowego. W Polsce notuje się około 3 przypadki zachorowań/100 000/rok. Pierwsze objawy pojawiają się zazwyczaj między 20. a 40. rokiem życia. Nierzadko zdarza się wystąpienie pierwszych symptomów w wieku młodzieńczym, a wyjątkowo nawet w dzieciństwie. Odnotowuje się także przypadki zachorowań po 40. a nawet 60. roku życia. Prawie dwukrotnie częściej choroba ta dotyczy kobiet niż mężczyzn.

Badania geograficznego rozmieszczenia stwardnienia rozsianego wykazały wyraźną zależność zapadalności i umieralności na SM od szerokości geograficznej. Choroba występuje głównie między 44 a 64 stopniem szerokości geograficznej, a w pobliżu równika jest rzadkością. W związku z tym, można wyróżnić trzy obszary ryzyka zachorowań:

- a)** obszar wysokiego zagrożenia chorobą, o współczynniku rozpowszechnienia choroby powyżej 40/100 000/rok obejmuje następujące kraje: kraje bałtyckie, północno-zachodnią część Rosji, prawie całą Europę wraz z Polską, północne Włochy, południową Kanadę, północną część Stanów Zjednoczonych, południową Australię, Nową Zelandię i Tasmanię;

b) obszar umiarkowanego zagrożenia, chorobowość powyżej 20-39/100 000/rok. Należą do niego: południowo-zachodnia Norwegia, Laponia, południowa Ukraina, Kazachstan, zachodnia Syberia, przybrzeżne regiony Morza Śródziemnego (wyłączając Albanię, Korsykę, Tunis i Izrael), południowe Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Argentyna, Hawaje, północna Australia i Afryka Południowa;

c) obszar niskiego zagrożenia, rozpowszechnienie choroby poniżej 20/100 000/rok. Zalicza się do niego: prawie wszystkie kraje Afryki, Azję, państwa karaibskie, Oceanię, Meksyk [8, 9, 21].

Ryc. 1. Geograficzne rozmieszczenie stwardnienia rozsianego

Źródło: Twardosz W.: Wielka encyklopedia zdrowia tom VIII, 276.

LEGENDA:

kraje wysokiego ryzyka

kraje umiarkowanego ryzyka

kraje niskiego ryzyka

3. 4 Przyczyny stwardnienia rozsianego

Mimo wielu wszechstronnych i wnikliwych badań, przyczyna stwardnienia rozsianego nie została jeszcze poznana. Obecnie dominuje pogląd, że schorzenie to